

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-208 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-60/1469-387
Karar Tarihi : 23.12.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

- 10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Ali Fuat KOÇ, Muhammed GÜNDOĞDU

C. ŞİKÂYET EDEN : 75 Turizm Seyahat Acentesi adına Nurettin ÖZGÜR
Kongre Cd. No:92 Ardahan

- 20 **D. ŞİKÂYET EDİLEN:** - Türk Havayolları A.O.
THY Genel Yönetim Binası Atatürk Havalimanı
Yeşilköy/İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Türk Hava Yolları A.O. (THY)'nin 2009 yılı Şubat ayında web sitesinde ilan ettiği "İğdır şehir merkezi-Kars Havalimanı-İğdır şehir merkezi ve Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı-Ardahan şehir merkezi" arasında gidiş dönüş olmak üzere yolcu taşıma ihalesini hiçbir gerekçe göstermeksizin iptal etmesi ve ardından hiçbir duyuru ve ihale yapmaksızın aynı hatlar üzerinde THY yolcularının taşımacılığını yapmak üzere Çobanoğlu Turizm Seyahat Acentesi San. ve Tic. Ltd. Şti. (Çobanoğlu Turizm) ile sözleşme akdetmesinin haksız rekabete yol açtığı iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikâyet dilekçesinde; THY'nin dosya konusu eyleminin haksız rekabete yol açtığı belirtilmekte ve bu suretle 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un ihlal edildiği iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 8.9.2009 tarih ve 6503 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 21.10.2009 tarih ve 2009-4-208/İİ-09-SY sayılı İlk İnceleme Raporu, 28.10.2009 tarih ve 09-49 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-49/1235-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 14.12.2009 tarih ve 2009-4-208/ÖA-09-AFK sayılı Önaraştırma Raporu aynı tarih, REK.0.08.00.00-110/435 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-60 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; THY hakkında bu aşamada 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

50

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyet başvurusunun incelenmesi sonucunda başvuru konusunun havaalanları ile diğer illerde bulunan yerleşim yerleri veya bu yerler ile havaalanları arasında tespit edilmiş bir hat ve güzergâhta yapılacak şehirlerarası yolcu taşımaları hizmetine yönelik olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla önaraştırma konusu dosya kapsamında ilgili ürün pazarı, "havayolu ile gelen veya giden yolcuların karayolu ile taşınmasına yönelik yolcu taşımacılığı pazarı" olarak belirlenmiştir.

60

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İnceleme konusu iddiaların "Kars Havalimanı-İğdir şehir merkezi-Kars Havalimanı" ve "Kars Havalimanı-Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı" hatları üzerinde, havayolu ile gelen ve giden yolcuların karayolu ile taşınmasına yönelik yolcu taşımacılığı hizmetinin sunumuna ilişkin olması nedeniyle, ilgili coğrafi pazar "Kars Havalimanı-İğdir şehir merkezi-Kars Havalimanı ve Kars Havalimanı-Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı hatları" olarak tespit edilmiştir.

70

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.2.1. İlgili Mevzuat

Ulaştırma Bakanlığı Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğünce yayımlanan, şikâyete konu uygulamanın tabi olduğu, havayolu+karayolu kombinasyonu ile yapılan yolcu taşımalarında havaalanları ile yerleşim yerleri arasındaki karayoluyla yapılan yolcu taşımalarının esaslarını belirleyen, "Havayolu+Karayolu Kombine Yolcu Taşımaları" konulu ve 24.7.2009 tarih ve 2009/KUGM-23/YOLCU sayılı Genelge'nin;

80

- 1. maddesinin "Şehirlerarasındaki karayolu kısmı" başlıklı (c) bendinde; *"Havaalanları ile diğer illerde bulunan yerleşim yerleri veya bu yerler ile havaalanları arasında belirli bir zaman ve ücret tarifesine göre, tespit edilmiş bir hat ve güzergâhta otobüsle yapılacak şehirlerarası tarifeli yolcu taşımaları [B1] veya [D1] yetki belgesine sahip taşımacılar tarafından yapılır."* hükmüne,

- "Yerleşim Yerleri arasında Uçak+Otobüs İle Yapılan Tarifersiz Kombine Yolcu Taşımalarının" başlıklı 2. maddesinde, *"tarifersiz grup yolcu taşımalarının karayolu kısmı, yurtiçinde taşıma mesafesine bakmaksızın B2 veya D2, uluslar arası alanda ise B2 yetki belgesine sahip taşımacılar tarafından aşağıdaki şartlarda gerçekleştirilir:*

90

...

b) havayolu firması ile yapılan taşıma sözleşmesi araçta bulundurulur.

c) Söz konusu taşıma eğer havayolu firmasının kendisine ait [D2]/[B2] yetki belgesinde kayıtlı araçlar ile gerçekleştirilir ise; herhangi bir taşıma sözleşmesi yapılması gerekmez. Yolcuların ilgili havayolu firmasının biletine sahip olmaları yeterlidir.

...” hükmüne,

- “Ortak ve Diğer Hükümler” başlıklı 4. maddesinde;

“... ”

100 b) (1) inci maddenin b), c) ve ç) bentleri ile (2) inci maddede [(ç) bendi hariç] belirtilen taşımaları yapacak gerçek ve tüzel kişilerin en az bir havayolu firması ile bu konuda bir sözleşme imzalaması şarttır. Taşımacılar bu amaçla birden fazla havayolu firması ile de ayrı ayrı sözleşme yapabilirler. Tarifeli taşımalar için yapılacak sözleşmelerde ücret, güzergâh ve zaman tarifeleri de yer almalıdır.

c) (1) inci maddenin b), c) ve ç) bentleri ile (2) inci maddede [(ç) bendi hariç] belirtilen taşımalarda taşınan yolcuların tamamının anlaşma yapılan havayolu firmasının/firmalarının yolcusu olması şarttır.

ç) Taşımanın gerçekleştirileceği havaalanı işletmecisinin, bu Genelge’de belirtilen yolcu taşımalarında kullanılacak taşıtlar için, söz konusu havaalanında bu işe elverişli bir alan/yer tahsisi yapması şarttır.

110 d) (1) inci maddenin b), c) ve ç) bentleri kapsamındaki taşımalar için yolcu bileti düzenlenir.

... ”

f) (1) inci ve (2) inci maddelerde belirtilen taşımalarda kullanılan taşıtların karoseri üzerinde, Belediye taşıtı ise ilgili Belediyenin, diğer taşıtlar için ise yetki belgesi sahibinin adı, unvanı veya logosu yazılı olacaktır. Ayrıca, söz konusu taşımalarda yetki belgesi sahiplerinin taşıtlarının karoseri üzerine, sözleşme yapılan ilgili havayolu firmasının adı, unvanı veya logosu da yazılabilir.

120 g) (1) inci maddenin b), c) ve ç) bentleri ile (2) inci maddede [(ç) bendi hariç] belirtilen taşımalar Bakanlık iznine tabiidir. Bakanlık, vereceği her izin aşamasında, ilgili havaalanı işletmecisinden, işlettiği havaalanında, bu genelge kapsamındaki taşımalara ilişkin yeterli bir hizmetin mevcut olup olmadığı konusunda görüş alabilir.

... ”

i) (1) inci maddenin a) bendi kapsamında yapılan taşımalar hariç olmak üzere, Bakanlık bu Genelge kapsamındaki tarifeli yolcu taşımaları için bir taban ve/veya tavan ücret belirleyebilir.” hükmüne ve

130 - “Geçici ve Son Hükümler” başlıklı 6. maddesinin (a) bendinde; “Bu Genelge’nin yayımından önce (1) inci ve (2) inci maddelerde belirtilen şekilde taşımacılık yapanlar, durumlarını 31/10/2009 tarihine kadar bu Genelge’ye uygun hale getireceklerdir.” hükmüne

yer verilmiştir.

I.2.2. THY-Çobanoğlu Turizm Kiralama Sözleşmesi

140 THY ile Çobanoğlu Turizm arasında 27.8.2009 tarihinde imzalanan Sözleşme'nin "İş Tanımı" başlıklı 4. maddesinde; Sözleşme'nin konusu, THY uçaklarıyla seyahat eden yolcuların "İğdır şehir merkezi - Kars Havalimanı- İğdır şehir merkezi ile Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı- Ardahan şehir merkezi arasında" gidiş dönüş olmak üzere toplam 2 adet midibüs ile ulaşımlarının sağlanması için şoförlü olarak araç kiralama olarak belirtilmiştir. Sözleşme'nin "Sözleşme'nin Türü ve Bedeli" başlıklı 5. maddesinde ise;Ticari Sır..... hükmüne, "İş ve İşyerlerinin Korunması ve Sigortalanması" başlıklı 13. maddesinin üçüncü fıkrasında;Ticari Sır..... hükmüne ve ayrıca "Diğer Hususlar" başlıklı 22. maddesinin "Değişiklik" başlıklı (B) bendinde,Ticari Sır..... hükmüne yer verilmiştir.

I.2.3. Bilgi Tutanakları

I.2.3.1. Şikâyetçi ile Yapılan Görüşme

150 75 Turizm Seyahat Acentesi yetkilisi görevli Raportör ile yaptığı telefon görüşmesinde, daha önceleri Ardahan İli-Kars Havalimanı ve Kars Havalimanı-Ardahan ili hatlarında sahip oldukları [Y] yetki belgesi ile faaliyet gösterdiklerini, ancak hâlihazırda [D2] yetki belgesi aracılığıyla sadece Ardahan İli-Kars Havalimanı hattında karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmeti sunabildiklerini, Kars Havalimanı'ndan Ardahan iline yolcu taşımacılığı yapamadıklarını dile getirmiştir. Yetkili ayrıca, Ardahan İli-Kars Havalimanı hattında Çobanoğlu Turizm ve Sınır Turizm Seyahat Acentesi Ltd. Şti. (Sınır Turizm)'in de faaliyet gösterdiğini, ancak Kars havalimanı-Ardahan ili hattında THY ile yapmış olduğu sözleşme gereğince sadece Çobanoğlu Turizm firmasının hizmet verdiğini ifade etmiştir.

I.2.3.2. THY Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

THY yetkilisi konuya ilişkin olarak aşağıdaki hususları belirtmiştir:

160 - Öncelikle konu olan karayolu ile yolcu taşımacılığı işinde THY'nin temel amacı yolcuların Kars Havalimanı'na rahat bir şekilde ulaşımlarını sağlamaktır. Birçok Havalimanı'nda söz konusu hizmeti Havaalanları Yer Hizmetleri A.Ş. (HAVAŞ) sunmaktadır. THY, HAVAŞ'ın hizmet sunduğu herhangi bir havalimanında böyle bir hizmet vermemektedir. Esasen, yolcuların karayolu ile havalimanına taşınması hizmetlerini sunmak istemiyoruz. Çünkü bu hizmet şirketimiz için aslında bir külfet oluşturuyor. Ulaştırma Bakanlığı'nın veya ilgili belediyelerin bu hizmetleri sunması veya sunulmasını sağlaması halinde böyle bir hizmet sunmayı tercih etmeyiz.

170 - Uygulamada yolcuların havalimanına ulaşımını sağlayacak bir firma ile anlaşmaktayız. Ulaşım bedelini taşıyıcı firma tahsil ediyor ve bize kendisiyle yapmış olduğumuz anlaşma şartlarına uygun olarak bir komisyon ödemesi yapıyor. Taşıyıcı firmayı belirlerken ihaleye çıkıyoruz ve bize en çok komisyon ödeyecek olan firma ile anlaşma sağlıyoruz. Taşıma ücretlerini ise yerel temsilcilerimizin

fiyat konusundaki bilgilerini ve orada uygulanıyor olan ücretleri göz önünde bulundurarak belirliyoruz.

180 - THY, Güneş Express Havacılık A.Ş. (Sunexpress) firmasının %50'sine sahiptir. Bu bağımız çerçevesinde Sunexpress'in önaraştırma konusu hizmeti sunduğu havalimanlarında başka bir firma ile anlaşmak yerine bu şirketin söz konusu hizmeti aldığı firmadan hizmet almayı tercih ediyoruz. Aynı şekilde THY'nin karayolu ile taşımacılık hizmeti verdiği havalimanlarında da Sunexpress bizim anlaşmalı olduğumuz firma ile çalışmayı tercih ediyor. Biz bu genel politikamız gereğince Kars Havalimanında Sunexpress'in zaten beraber çalışıyor olduğu taşıyıcı firma ile çalışmayı tercih ettik. Sunexpress söz konusu firma ile anlaşırken ihaleye çıkmış ve ihale sürecinde de rekabet şartlarına özen göstermiştir. Dolayısıyla biz de rekabetçi bir şekilde seçilen firma ile çalışmış oluyoruz.

190 - THY sadece "İğdır şehir merkezi-Kars Havalimanı-İğdır şehir merkezi" ve "Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı-Ardahan şehir merkezi" hatlarında hizmet vermektedir. Kars havalimanından Kars şehir merkezine karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmeti sunmuyoruz. Kars Satış Şefliğimize göre, hâlihazırda Kars şehir merkezinden Kars havalimanına 3 adet firma karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmeti sunmaktadır. Ancak havalimanından şehir merkezine yolcu taşınmasına DHMİ izin vermemektedir. Bu durum Ulaştırma Bakanlığı'nın Havayolu+Karayolu Kombine Yolcu Taşımaları konulu Genelge'sinden kaynaklanmaktadır. Genelge'ye göre bir acentenin bir havalimanından yolcu taşımacılığı yapabilmesi için ruhsat alması, ruhsat alabilmesi için de bir havayolu şirketi ile o şirketin yolcularını taşıma amacına yönelik anlaşma yapması gerekmektedir. Bu nedenle Kars Havalimanı'na hâlihazırda karayolu ile yolcu taşıyan anlaşmalı olduğumuz firma haricindeki firmalar bu hizmeti tek yönlü olarak sunabilmektedir.

200 - Bir havalimanında iki taşıyıcı firma ile anlaşılması uygulamada sıkıntı doğuracaktır. Bunun tecrübesini THY daha önce yaşamıştır. Örneğin Gaziantep Havalimanı'na anlaşmalı olduğumuz otobüs firması ile birlikte yerel taksiler de hizmet vermekteydi. Orada taksicilerle otobüs firması çalışanları arasında tartışmalar yaşanmıştı. Aynı durumun, birden fazla firma ile anlaşılması halinde o iki firma arasında da yaşanacağına inanıyoruz.

1.2.3.3. Ulaştırma Bakanlığı Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

210 Ulaştırma Bakanlığı Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğü yetkilisi önaraştırma konusu kapsamında raportörlerle yaptığı görüşmede, şehir içi taşıma hizmetlerinde 5215 sayılı Belediye Kanunu gereğince belediyelerin yetkili olduklarını, şehir içi niteliğinde olmayan taşımacılık hizmetlerine ilişkin yetkinin ise Bakanlık olarak kendileri tarafından verildiğini belirtilmiş ve Bakanlığın karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmetine doğrudan bir fiili müdahalesinin söz konusu olmadığını ve söz konusu hizmetlerin sunumunda sadece yetki alınması amacıyla teşebbüsler tarafından yapılan başvuruların Bakanlıkça değerlendirilerek sonuca bağlandığını ifade etmiştir. Bir belediyenin mücavir alanı içerisinde kalan bir hatta belediyenin yolcu taşımacılığı hizmeti sunmaması ve bu hizmetin özel sektör temsilcileri tarafından da sunulmaması halinde havayolu

220 firmalarının karayolu ile yolcu taşımacılığı hizmetini de gerçekleştirdiklerini belirten yetkili tarafından, böyle durumların çözümüne katkıda bulunmak amacıyla çıkarılan 2009/KUGM-23 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Genelgesi'nin tüm hükümlerinin Bakanlığın iradî ve idarî bir kararı niteliğinde olduğu vurgulanmıştır.

1.2.4. Önaraştırma Sürecinde Elde Edilen Belgeler

1.2.4.1. THY'den Elde Edilen Belgeler

THY'de yapılan yerinde incelemede THY tarafından şikâyetçi 75 Turizm'e gönderilen THY İç Satınalma Müdürü Vural URSAVAŞ ve Genel Satınalma ve İkrâm Başkanı Ahmet DOĞAN imzalı yazı elde edilmiştir. Yazının içeriği aşağıdaki gibidir:

230 *"Ortaliğımızın Iğdır-Kars-Iğdır ve Ardahan-Kars-Ardahan, Havaalanı-Şehir-Havaalanı yolcu taşıma hizmetlerine ilişkin olarak ilgide kayıtlı dilekçeniz incelenmiştir.*

Ortaklığımızın %50 ortağı olduğu Sunexpress Havayolları (Güneş Ekspres Havacılık A.Ş.) bilindiği üzere yurtiçinde de THY ile ortak uçuşlar düzenlemektedir. Ticarî işbirliği içerisinde, ölçek ekonomisi oluşturarak fayda sağlamak amacıyla, yurt içinde her iki havayolunun yolcularına sunduğu Havaalanı-Şehir-Havaalanı yolcu taşıma hizmetlerinin birlikte temin edilmesi uygun görülerek; THY A.O. ve Sunexpress Havayollarından birinin, yolcu taşıma anlaşması olmadığı noktalarda, diğerinin sözleşme imzalamış olması halinde, bu firmadan imzalanmış olan sözleşme ve/veya anlaşma şartlarında hizmet alınması Ortaklık Yönetimimizce kararlaştırılmıştır.

240 *Anılan karar çerçevesinde hareket edilerek; Iğdır-Kars-Iğdır ve Ardahan-Kars-Ardahan arası Yolcu Taşıma Hizmeti temini için hâlihazırda Sunexpress Havayolları'nın anlaşması bulunan Çobanoğlu Turizm Seyahat Acentesi San. ve Tic. Ltd. Şti. ile pazarlık yapılarak, sözleşme imzalanması yoluna gidilmiştir.*

Konuya ilişkin bilgilerinizi rica eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz."

Yerinde incelemede, THY tarafından Sınır Turizm Seyahat Acentesi Ltd. Şti. ve Iğdır Eger Turizm'e de aynı içerikteki yazıların gönderildiği tespit edilmiştir.

Yine yerinde incelemede elde edilen 2009/216 sayılı dosyada bulunan 27.8.2009 tarihli ve 244 sayılı Karar belgesinde ise aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

250 *"-Iğdır şehir merkezi-Kars Havalimanı-Iğdır şehir merkezi arasının gidiş dönüş 280 km olduğu, günde 3 sefer yapılacağı ve tek yön bilet ücretinin TL olacağı,*

- Ardahan şehir merkezi-Kars havalimanı- Ardahan şehir merkezi arasının gidiş dönüş 190 km olduğu, günde 3 sefer yapılacağı ve tek yön bilet ücretininTL olacağı,

hususları dikkate alınmıştır.

...

260 *Pazarlama ve Satış Başkanlığı Kars Satış Şefliği'nin isteği üzerine, Sosyal ve İdari İşler Başkanlığı'nın talebi olan; Iğdır şehir merkezi-Kars Havalimanı-Iğdır şehir merkezi ve Ardahan şehir merkezi-Kars Havalimanı-Ardahan şehir merkezi arasındaki yolcu taşıma hizmetinin 2 yıl süreyle elde edeceği bilet gelirlerinin %...’unu Ortaklığımız banka hesabına her ay yatırması kaydıyla, Çobanoğlu Turizm Seyahat Acentesi San. ve Tic. Ltd. Şti.’ye ihalesine Ortaklığımız 17.010 alım Satım Yönetmeliği'nin 25. maddesi uyarınca oy birliğiyle karar verilmiştir.”*

I.2.4.2. Güneş Express Havacılık A.Ş.’den Elde edilen Belgeler

Sunexpress ile Çobanoğlu Turizm arasında imzalanan “Araç ve Şoför Kiralama Sözleşmesi”nin ilgili hükümleri aşağıdaki gibidir:

“3. Sözleşmenin Tarihi:

270 *21.01.2009 tarihinden başlamak üzere 21.01.2011 tarihine kadar (2yıl) devam edecektir. Taraflar kira sözleşmesinin bitimine 1 ay kala haber vermek kaydıyla bu sözleşmeyi fesh edebilirler.*

4. Hizmet Bedeli:

Sunexpress yakıt fiyatlarındaki ve pazar koşullarındaki değişime istinaden fiyatlarda düzenleme yapabilir.”

I.3. DEĞERLENDİRME

280 *Ulaştırma Bakanlığının 2009/KUGM-23/YOLCU numaralı Genelgesi uyarınca, havaalanları ile diğer illerde bulunan yerleşim yerleri veya bu yerler ile havaalanları arasında otobüsle yapılacak şehirlerarası tarifeli veya tarifersiz yolcu taşıma hizmetinin sunulabilmesi için [B1], [B2], [D1] veya [D2] yetki belgesine sahip taşımacıların en az bir havayolu firması ile bu konuda bir sözleşme imzalaması gerekmektedir. Ayrıca havayolu taşıyıcıları, Genelge hükümlerine uymak kaydıyla, havayolu ile gelen veya giden yolcuların havaalanı ile il sınırları içinde ya da şehirlerarası taşınmasını kendileri bizzat gerçekleştirebilecektir.*

Önaraştırma döneminde kendisi ile görüşülen THY yetkilisi, Kars havalimanında karayolu ile yolcu taşınmasına yönelik olarak önce ihaleye çıkılması planlanırken, sonrasında ihaleden vazgeçilerek Çobanoğlu Turizm ile sözleşme imzalanmasının gerekçesini, THY'nin ortağı olduğu Sunexpress'in hâlihazırda bu firma ile anlaşma yapmış olması ve kendilerinin yeniden bir ihale sürecine girmek istememeleri şeklinde açıklamıştır.

290 *THY ile Çobanoğlu Turizm arasında 27.8.2009 tarihinde imzalanan Sözleşme hükümleri incelendiğinde, Çobanoğlu Turizm'in yolcu taşımacılığı faaliyeti ile ilgili ticari politikalarını belirleme özgürlüğünün bulunmadığı görülmektedir. Nitekim Sözleşme bir kiralama sözleşmesi olarak nitelendirilmekte ve fiyat, araç sayısı ve tipi, servis saatleri gibi unsurlarda değişiklik yapma yetkisi tek başına THY'ye verilmektedir.*

Bu noktada dosya konusu kara taşımacılığı pazarında THY'nin konumu incelenmelidir. Gerek THY ve gerekse şikâyetçi firma ve Kars havalimanı yetkililerinden alınan bilgilere göre şu an itibarıyla Çobanoğlu Turizm dışındaki

300 firmalar da Ardahan ve Iğdır'dan Kars Havalimanı'na yolcu taşıyabilmektedirler. Bu firmalar Kars havalimanına gelen yolcuları diğer illere taşıma konusunda engellerle karşılaşmaktadır. Bu doğrultuda rekabet engellerinin pazarın sadece bir bölümünde söz konusu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla değerlendirilmesi gereken kısım Kars Havalimanı'na havayolu ile gelen yolcuların kara yolu ile taşınması olmaktadır.

310 THY ülkemiz havayolu taşımacılığı pazarında önemli bir yere sahip bulunmaktadır. THY'nin 2008 yılında iç hatlardaki pazar payı %66, dış hatlardaki pazar payı ise %47 şeklinde gerçekleşmiştir. DHMİ Genel Müdürlüğü'nce yayımlanan 2008 yılına ait "DHMİ İstatistik Yıllığı" bilgilerine göre; Kars ili bakımından 2008 yılı iç hat yolcu trafiğinin şirketlere göre dağılımında; THY'nin taşıdığı yolcu sayısı 208.968 iken, Sun Express'in 57.804 ve Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.'nin 266'dır.

320 Söz konusu veriler çerçevesinde, THY'nin ortak kontrol hakkına sahip olduğu Sun Express'in payı da dikkate alındığında, THY'nin ilgili coğrafi pazarda iç hat havayolu ile yolcu taşımacılığında hâkim durumda olduğu görülmektedir. Kars Havalimanı'na havayolu ile gelen yolcuların karayolu ile taşınmasında ise hususi taşıtlar ve taksi ile yapılan taşımaların havayolu şirketlerinin bizzat gerçekleştireceği veya sözleşmeler çerçevesinde başka firmalara yaptıracağı toplu taşımalara alternatif olabilme olasılığının düşük olduğu dikkate alındığında, THY'nin hâkim durumda olduğu görülmektedir. Ancak bu durumun oluşmasında yukarıda yer verilen Ulaştırma Bakanlığı Genelgesi'nin hükümlerinin etkili olduğu dikkate alınmalıdır. Özellikle söz konusu düzenleme ile dosya konusu kara yolu ile yolcu taşınabilmesinin havayolu şirketleri ile sözleşme imzalanması şartına bağlanması ve firmaların sadece sözleşme imzaladıkları firmaların yolcularını taşıyabiliyor olması söz konusu pazarda tüketici seçeneklerini sınırlayıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Güvenlik ve düzenleme kolaylığı gibi nedenlerle, sorumluluğun havayolu şirketine bırakılmak istenmesinin, söz konusu hükümlerin getirilmesinin gerekçeleri arasında yer almış olması mümkündür.

330 Bu şartlar altında tüketicilerin pazardaki rekabet kısıtlamalarından zarar görmesini engellemek amacıyla, havayolu firmasının birden fazla firma ile sözleşme yapması veya sözleşme yapacağı firmayı tüketicinin yararına olacak şekilde rekabet koşulları altında belirlemesi gibi seçenekler akla gelebilmektedir. Bu çerçevede THY yetkilisinin, birden fazla firma tarafından söz konusu hizmetin sunulması durumunda bu firmalar arasındaki rekabetin düzenlenmesinin zorluğu ve tüketicinin bu durumdan zarar görebileceği ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca Ulaştırma Bakanlığının yayımladığı söz konusu Genelge'de bu noktada alternatif çözüm yollarına yer verildiği görülmektedir.

340 Nitekim Ulaştırma Bakanlığı Genelgesi'nin 1. maddesinin (a) bendinde, Belediye sınırları içerisindeki karayolu kısmında tarifeli yolcu taşımalarının; büyükşehir belediyeleri veya belediyeler tarafından işletilen ve bu belediyelere ait özmal toplu taşıma araçları ile yapılacağı hükmü yer almaktadır. Ayrıca aynı Genelge'nin 4. maddesinin (h) bendi şu şekildedir: "*Sınırları veya mücavir alanları içinde havaalanı bulunan Büyükşehir Belediyeleri hariç, ilgili diğer Belediyeler; (1) inci maddenin a) bendinde belirtilen hizmet üretimi için gerekli tedbirleri alıp,*

yeterli hizmetin üretimine başlayamaz ise, bu konudaki yetkilendirme ve izin verme işlemi doğrudan Bakanlık tarafından bu Genelge hükümleri dikkate alınarak yapılır.”

350 DHMİ Kars havalimanı ve Kars Belediyesi yetkilileri, mücavir alan içinde kalan havalimanına yönelik olarak Belediye tarafından söz konusu hizmetin verilmediğini ifade etmişlerdir. Bu noktada Kars Belediyesinin, Büyükşehir Belediyesi statüsünde olmadığı hususu da belirtilmelidir. Bu çerçevede Genelge'nin 4. maddesinin (h) bendi uyarınca Belediye sınırları içerisindeki karayolu yolcu taşımaları konusundaki yetkilendirme ve izin verme işleminin doğrudan Bakanlık tarafından yapılması gerekmektedir. Ulaştırma Bakanlığı yetkilisi, söz konusu hükmün ne şekilde uygulanacağı hususuna ilişkin olarak, ilgili taşımacılığı yapmak isteyen bir veya birden fazla şirketin kendilerine başvurması ve gerekli koşulları sağlaması halinde yetkilendirme ve izin verme işleminin Bakanlıkça yapılabileceğini ifade etmiştir.

360 Bu çerçevede, Belediye sınırları içerisindeki taşımacılık kapsamında, havalimanından şehirlerarası otobüs terminaline yolcuların taşınmasının, her ne kadar Kars Havalimanı'ndan Iğdır veya Ardahan'a gidecek olan yolcular açısından, araç değiştirme ve daha fazla vakit alabilme gibi olumsuz yanları bulunsa da, bir alternatif olabileceği açıktır. Böyle bir alternatifin bulunması en azından hâkim durumda bulunan firmaların hakim durumlarını tüketiciler aleyhine kötüye kullanmalarını engelleyici rol oynayacaktır. Ancak şu an itibariyle Kars Belediyesinin böyle bir hizmet sağlamıyor olması nedeniyle böyle bir alternatif, özel şirketlerin Ulaştırma Bakanlığına başvurarak, Bakanlıkça yetkilendirilmesi durumunda söz konusu olabilecektir. Diğer yandan Ulaştırma Bakanlığı Genelgesi ile birlikte Kars havalimanından gelen yolcuları hava yolu şirketi ile sözleşmeleri olmaması nedeniyle Ardahan ve Iğdır'a götürmek üzere havalimanından alamayan şikâyetçi ve diğer firmalar, Bakanlığa başvurarak belediye sınırları içinde yetkilendirilmeleri durumunda, aradaki koordinasyonu sağlayarak havalimanından alacakları yolcuları eş zamanlı olarak şehirlerarası terminalden Ardahan ve Iğdır istikametine taşıyabilecek ve doğrudan havaalanından yolcuları aynı istikamete doğru taşıyacak firma ile rekabet edebilme imkânını yakalayabilecektir.

380 Bu çerçevede Kars havaalanına yolcu taşıyan firmaların havaalanına yolcu taşıyabilmeleri, havaalanından yolcu alamamaları uygulamasının rekabetin sınırlandığı pazarı önemli ölçüde daralttığı göz önüne alındığında, Ulaştırma Bakanlığının yayımladığı Genelge'de yer alan belediye sınırları içinde yapılacak taşımaya ilişkin hükümlerin uygulamaya konularak, söz konusu hizmetin Kars Belediyesince veya Ulaştırma Bakanlığınca yetkilendirilecek firmalarca sağlanması halinde, şikâyete konu pazarda rekabetin geliştirilmesi hususunda önemli katkılar sağlanacağından, bu aşamada THY hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

09-60/1469-387

J. SONUÇ

- 390 Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.